

С.В. Куценко
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ВИД МИСТЕЦТВА

Будучи невід'ємною частиною духовної культури, танець займає важливе місце в житті народу. Народне танцювальне мистецтво охоплює всі сторони існування суспільства і як будь-яке мистецтво, служить способом відображення повсякденного життя людини, обумовлює її ставлення до навколишньої дійсності.

У науковій літературі існує багато різних підходів до вивчення окремих аспектів дослідження народного танцю. Зокрема, історії походження та становлення перших зразків танцювального мистецтва у прадавні часи (В. Баглай, М. Вашкевич, С. Худєков, Т. Шкурко та ін.); фольклористичної діяльності (В. Авраменко, В. Верховинець, Р. Герасимчук, А. Гуменюк, Ю. Марко, З. Сизоненко, В. Чміль та ін.); теорії та методики народного хореографічного мистецтва (Л. Богаткова, Г. Боримська, А. Бочаров, Н. Бочкарьова, К. Василенко, В. Верховинець, Д. Демків, Б. Колногузенко, О. Колосок, А. Лопухов, В. Матвєєв, Г. Настюков, Т. Ткаченко, Т. Устинова, А. Ширяєв та ін.

В нинішній час існуює багато різних уявлень про те, що являє собою танець.

Танець – (*польськ. *taniec*, від нім. *Tanz**), вид мистецтва, в якому засобом створення художнього образу виступають рухи і положення людського тіла [2, с. 503].

У танці неусвідомлено відображається особистість людини, її фантазії, звички, особливості взаємодії з іншими людьми і з самим собою, ставлення до себе і до світу. Тому, на нашу думку *танець – це мистецтво прояву людських почуттів в процесі співрозмови людського тіла і душі, де кінцевим результатом є створення певних пластичних образів.*

В. Баглай, досліджуючи танцювальне мистецтво народів світу, наголошує, що однією із визначних рис танцювального мистецтва є його народність [1, с. 13].

Народність – це естетичне поняття, яке визначає зв'язок мистецтва з народом, обумовленість художньої творчості життям, боротьбою, ідеями, відчуттями і стремлінням народних мас, вираження в мистецтві їх психології, інтересів та ідеалів [2, с.362].

Народний танець – один із найдавніших видів народного мистецтва, що формувався і розвивався під впливом географічно-історичних та соціальних умов життя [2, с.363].

Взявши до уваги вище сказане, *ми розглядаємо народний танець, як мистецтво, пов'язане із соціальним та духовним життям і побутом людей, де кожен рух відповідає характеру певного народу.*

На думку Г. Настюкова, зміст і виразність засобів народного танцю весь час розвиваються в залежності зі змінами, що відбуваються в різних аспектах людського життя. Вважає, що головною особливістю танцю є художнє відображення дійсності, передача світорозуміння народу [4, с.5].

Танець виник з появою первісного суспільства, коли життя людини тісно перепліталось з природою і залежало від її прихильності. Він за своєю суттю є вираженням абсолютно всіх почуттів та емоцій, які відомі людині.

Еволюція танцювального мистецтва від ритуально-прикладних форм в стародавньому суспільстві до високих мистецьких зразків сучасності відповідає закономірностям соціокультурного, духовного перетворення етносу.

Наші предки супроводжували особливими танцями всі події, які відбувалися в їхньому житті. Для людини древньої цивілізації танець – це спосіб мислення і життя. В перших танцях, відпрацьовувались мисливські прийоми, виражалися моління за родючість, дощ та інші насущні потреби племені.

Кожна етнічна група розробила свої власні засоби вираження через рух. Ці танці були компонентом племінних церемоній, створені і розроблені для найважливіших моментів в житті, як окремих людей, так і племен.

Так за визначенням В. Баглая, етнічний танець – танець певного етносу, що виник на основі народних танцювальних традицій [1, с. 5].

На нашу думку, етнічний танець – це древній вид танцювального мистецтва обрядового чи ритуального характеру окремої етнічної групи, що виник та розвивався в процесі життєвого устрою та духовних потреб людини.

Досліджуючи різні аспекти народного танцю В. Баглай, Б. Колногузенко, Г. Настюков виділяють наступні джерела виникнення народного танцю:

1. трудову діяльність;
2. природно-кліматичні умови життя;
3. життєвий устрій народу, його звичаї, мораль, етику, вірування;
4. сферу домашнього господарства.

Найважливішою ознакою народу, як відомо, є національний характер. Національна специфіка, яка властива тому або іншому народові, є результатом впливу цілого ряду чинників. До головних з них треба віднести історичний шлях розвитку даного народу, природно-кліматичні умови, в яких він живе та основну спрямованість його трудовій діяльності. Ці чинники найактивніше впливають на національне мистецтво, додаючи йому специфічні риси. Національний характер виявлявся і в різних сферах життя народу, у тому числі і в народному танцювальному фольклорі.

Проаналізувавши процес духовного та культурного творення танцю вважаємо, що *фольклорний танець – це танець, що виник з глибин народної творчості багатьох поколінь, який розвивався та виконувався в побуті на основі народних традицій, що виражають найважливіші риси національного характеру та темпераменту.*

На сучасному етапі формування та розвитку хореографічного мистецтва, значне місце займає народно-сценічний танець, який є досить популярним в репертуарі як самодіяльних так і професійних хореографічних колективах

України та світу. За своїм походженням народно-сценічний танець може бути як витоком фольклорного танцю, так і новоствореним за власними ідеями балетмейстера-постановника хореографічний твір.

Захоплення танцювальним фольклором відіграло важливу роль в становленні народно-сценічної хореографії. Балетмейстери намагаються не копіювати фольклорний танець, а використовувати його дух, характерні риси, щоб узагальнити їх у власному авторському задумі, у власному сценічному творі.

Як зазначає К. Василенко, народно-сценічний танець – це не тільки твір народної хореографії, що зазнав певної художньої обробки і виконується зі сцени, але й заново створений балетмейстером-постановником або творчою групою професійного чи самодіяльного колективу танець, що нерідко поєднує в собі ознаки і властивості кількох жанрів [3, с. 13].

Отже, розглянувши твердження дослідників народного танцювального мистецтва, вважаємо, що *народно-сценічний танець – це високохудожнє, професійне хореографічне мистецтво, створене на основі народного фольклору чи власного бачення балетмейстера та збагачене різнобарвною палітрою виражальних засобів, що максимально точно допомагають розкрити художньо-образний зміст хореографічної дії.*

Народно-сценічний танець – це мистецтво, пов'язане із соціальним та духовним життям і побутом людей, що формувалося і розвивалося під впливом географічно-історичних та соціальних умов життя, наповнене різнобарвною палітрою виразних засобів, яка вимагає від танцюриста віртуозної техніки виконання із збереженням водночас національних особливостей танцю.

Список використаних джерел

1. Баглай В.Е. Этническая хореография народов мира / Баглай В.Е. – Ростов-на Дону: Феникс, 2007. – 405 с.
2. Балет. Энциклопедия / [сост. Григорович Ю.Н.]. – М., 1981. – 623 с.

3. Василенко К.Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю / Василенко К.Ю. – [3-тє вид]. – К.: Мистецтво, 1996. – 496 с.
4. Настюков Г. Народный танец на самодеятельной сцене / Г. Настюков. – Москва: ПРОФИЗДАТ, 1976. – 64 с.